



Statens offentliga utredningar  
1997:103  
Kulturdepartementet

# Rapport med förslag om sändningsorter

Rapport från Utredningen om digital-TV  
Stockholm 1997

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst  
106 47 Stockholm  
Orderfax: 08-690 91 91  
Ordertel: 08-690 91 90

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:

Regeringskansliets förvaltningsavdelning  
Distributionscentralen  
103 33 Stockholm  
Fax: 08-405 10 10  
Telefon: 08-405 10 25

REGERIGSKANSLIETS  
OFFSETCENTRAL  
Stockholm 1997

ISBN 91-38-20650-1  
ISSN 0375-250X

## Till Statsrådet och chefen för Kulturdepartementet

I enlighet med direktiven för mitt uppdrag som särskild utredare i utredningen om digital-TV (KU 1997:01) överlämnar jag härmed ett förslag om på vilka orter verksamheten med digital marksänd TV skall starta.

I utredningens arbete har deltagit som experter överdirektören Louise Roos, Radio- och TV-verket och direktören Curt Andersson, Post- och telestyrelsen samt kanslirådet Lars Marén och hovrättsassessorn Monica Bengtsson, Kulturdepartementet. I arbetet har även konsulten Ulf Wennerberg deltagit.

Hovrättsassessorn Ulf Törnblom har varit sekreterare.

Stockholm i juni 1997

Gunnel Färm



## Innehåll

|                                                                          |        |
|--------------------------------------------------------------------------|--------|
| Sammanfattning.....                                                      | 7      |
| 1 Utredningens arbete .....                                              | 11     |
| 2 Intresset för sändningsverksamhet .....                                | 13     |
| 3 Utbyggnad av digitala marknät .....                                    | 19     |
| 4 Frekvensanvändning .....                                               | 23     |
| 5 Förslaget om sändningsorter .....                                      | 25     |
| 6 Tillståndsgivning och särskilda frågor – ett diskussionsunderlag ..... | 31     |
| 6.1 Tillståndsgivning.....                                               | 31     |
| 6.2 Särskilda frågor .....                                               | 36     |
| <br>Bilaga 1 Kommittédirektiv .....                                      | <br>41 |
| Bilaga 2 Lista över intressenter .....                                   | 47     |



## Sammanfattning

### Förslag

Efter min undersökning av möjligheterna för digitala TV-sändningar i marknät föreslår jag följande sändningsorter:

1. Stockholm med Mälardalen. Området innefattar även Uppsala.
2. Göteborg
3. Linköping/Norrköping
4. Kiruna. I området ingår Kiruna, Jokkmokk, Pajala och Gällivare
5. Skåne

Vidare föreslår jag att vissa frågor som redovisas i avsnitt 6 beaktas i samband med tillståndsgivningen.

### Bakgrund

Såväl nationella som lokala programföretag har visat intresse för sändningar i digitala marknät. Intressenterna kan grovt indelas i några huvudtyper. På det nationella planet rör det sig främst om större programföretag som redan i dag är verksamma med sänd-

ningar och intressenter som vill satsa på utbildning. På det lokala planet förekommer dels redan i dag verksamma lokalTV-företag, dels kommuner som tillsammans med lokala intressenter vill verka för etablering av digitala marksändningar på orten.

Det finns en stor spännvidd i synen på användningen av digitala marknät för TV. De stora nationella programföretagen önskar använda sändningsutrymmet för traditionella sändningar av television till ett stort antal mottagare. En del mindre lokala företag vill däremot använda sändningsutrymmet i lokala IT-projekt med stora möjligheter till individuella interaktiva användningar.

Vad gäller önskemål om sändningsorter finns hos de nationellt inriktade företagen önskemål om att sändningarna redan från början skall kunna nå många människor och starta i områden med stort befolkningsunderlag. Ingen har förespråkade att sändningarna skall starta i begränsad skala på ett fåtal orter. De lokala intressenterna har ofta önskemål om närmast regionala sändningsområden.

Några allmänna iakttagelser efter utredningens kontakter är att det råder en tveksamhet om den ekonomiska bärkraften i lokalTV som ensam tjänst och att flera lokala intressenter bl.a. av detta skäl har koncept där lokalTV-verksamheten bara utgör en av flera tjänster som avses att förmedlas via det tilldelade sändningsutrymmet. I detta skiljer sig de lokala intressenterna från de nationella. Sidotjänsterna är hos de nationella programföretagen knutna till själva programverksamheten. Vidare har det framgått att många vill använda digitala marknät för utbildningsändamål. Dessa intressen är för närvarande inte samordnade.

En utbyggnad av sändarnät planeras av TERACOM Svensk Rundradio AB. Bolaget planerar att använda det mastnät som i dag används för bl.a. sändningar av analog TV. En utbyggnad enligt planerna skulle innebära att cirka 50 procent av befolkningen redan under vårvintern 1998 skulle kunna mottaga sändningar i digital teknik på två frekvenser, med möjlighet att förmedla upp till åtta programtjänster. Enligt planerna skulle vid slutet av mars samma år 75 procent av befolkningen kunna mottaga de digitala



sändningarna, varefter utbyggnaden skulle kunna fortsätta så att sändningarna på dessa första två frekvenser skulle kunna nå i princip hela befolkningen i juni 1999.

Investeringsbehovet för den första fasen uppges till 50 miljoner kronor och för att uppnå i princip full befolkningstäckning krävs sammantaget investeringar om 300 miljoner kronor. Förverkligandet av utbyggnadsplanerna är beroende av en rad olika faktorer.

En annan väsentlig förutsättning för sändningar i digitala marknät är att frekvenser kan frigöras för detta ändamål. I denna fråga har samråd ägt rum med Post- och telestyrelsen som ansvarar för frekvensplanering och tillståndsgivning för sändaranvändning. Slutsatsen är att det finns möjlighet att starta sändningar på bl.a. de föreslagna orterna. I några fall återstår för myndigheten att överlägga med grannländerna om användningen av utrymme, och i Skåne kan en rad begränsningar behöva iakttas. Dessa bedöms emellertid inte vara av sådan art att de utesluter sändningar.

Valet av sändningsorter har skett utifrån de kriterier som angivits i propositionen om digitala TV-sändningar (prop. 1996/97:67), nämligen att det skall vara flera orter belägna på olika håll i landet, att såväl storstads- som glesbygdsområden skall vara representerade och det skall vara möjligt att ta två frekvenser i anspråk för sändningarna. Ytterligare några kriterier har formulerats under arbetets gång. Det rör sig bl.a. om faktorer som kan påverka intresset för sändningarna hos publik och programföretag.

### **Särskilda frågor**

En del frågor som tagits upp av intressenter eller synliggjorts i utredningsarbetet har ägnats en särskild kommentar. Syftet har inte varit att lämna direkta förslag utan att uppmärksamma problem och ge underlag för vidare diskussion. Det rör sig bl.a. om kriterier och modeller för tillståndsgivning samt om särskilda frågor som must carry, användande av sändningsutrymme för sidotjänster och tillståndsvillkor.



# 1 Utredningens arbete

Utredningens uppdrag är tredelat. Den första delen – att bedöma om SVT bör få möjlighet att bedriva betal-TV-verksamhet och i så fall under vilka villkor – är avklarad och har utmynnat i ett betänkande som avgavs i april månad 1997 under namnet "Betal-TV inom Sveriges Television".

Efter lämnandet av detta betänkande har arbetet fokuserats på uppgiften att föreslå sändningsorter för de inledande sändningarna av markbunden digital TV. Detta arbete har lett fram till det nu aktuella förslaget.

Härefter återstår den tredje delen av utredningsuppdraget att – i samråd med de programföretag som kan komma att meddelas tillstånd och den eller de intressenter som kommer att svara för sändarnät och annan teknik kring sändningarna – utarbeta samarbetsformer för det tekniska förverkligandet av sändningarna. Det rör sig bl.a. om samarbete kring sändare, multiplexering, åtkomstkontroll och elektroniska programguider.

I denna rapport behandlas i första hand de faktorer som utgör grund för ställningstagandet rörande sändningsorter. I så måtto följer den skriftliga framställningen direktivens uppdrag. Därutöver har jag funnit anledning att som ett diskussionsunderlag lämna vissa kommentarer kring kriterier och modeller för tillståndsgivning och lyfta fram några särskilda frågor. Jag har under arbetets gång, bl.a. utifrån kontakter med intressenterna, bedömt att det föreligger ett behov av ett sådant underlag, såväl för utredningen som för de organ som har att handlägga sändningstillstånd.

Utredningsarbetet i nu aktuell del har innefattat en rad mer eller mindre formella kontakter. Utredningen har mottagit skriftliga intresseanmälningar från programföretag och kommuner men långt-

ifrån alla har valt att manifesteras sitt intresse på detta sätt. En konferens har hållits för de som visat sitt intresse för marksänd digital TV. Ett antal möten har förekommit, bl.a. har jag sammanträffat med de större programföretagen. Resor har ägt rum till Kiruna, Linköping och Motala. Jag har haft kontakter med bl.a. Post- och telestyrelsen, Teracom och Nokia.

## 2 Intresset för sändnings- verksamhet

Beskrivningen i detta avsnitt är av generell karaktär och innefattar ingen redovisning av enskilda intressenters planer eller önskemål. Ett av skälen till detta är att det varit frivilligt för intressenterna att lämna uppgifter om sin planerade verksamhet och att meddelsamheten har varierat, från omfattande skriftliga projektbeskrivningar till muntliga synpunkter i särskilda frågor. Det är naturligt att många av intressenterna ännu inte har några definitiva planer. Först när den formella tillståndsgivningen tar vid kan det krävas att sökanden lämnar samtliga relevanta uppgifter. Sammantaget har dock den information som erhållits varit tillräcklig för att ge grund för ett förslag om sändningsorter.

En lista över de intressenter utredningen haft kontakt med samt noteringar om vilka sändningsorter de önskat finns som bilaga till denna rapport.

### **Intressenter – huvudtyper**

Under arbetet har några huvudgrupper av intressenter blivit tydliga. På det nationella planet rör det sig dels om större programföretag som i dag är verksamma med sändningar eller produktion, dels om intressenter som avser att satsa på utbildning i olika former. På det lokala planet förekommer dels lokalTV-företag som redan i dag är verksamma, dels ett antal kommuner som tillsammans med lokala intressenter, ofta knutna till utbildning, ivrar för en lokalisering av digitalTV-satsningar till orten. Mellan olika verksamma lokalTV-företag finns skillnader i synen på den fram-



tida verksamheten. Vissa lokalTV-företag ser det digitala marknätet främst som en väg till bättre hushållstäckning medan andra – för att beskriva ytterligheterna – ser lokalTV-verksamheten som en del i ett lokalt IT-projekt.

Tanken på utbildning via ett digitalt marknät återfinns både på nationell och lokal nivå och hos ett stort antal av de intressenter som anmält sitt intresse till utredningen.

Kunskapen om de lokalt inriktade projekt som kan förväntas resultera i ansökningar om tillstånd är god, eftersom dessa intressenter haft anledning att visa upp sig för att påverka förslaget om sändningsorter. Däremot kan det inte uteslutas att nya intressenter eller nya typer av intressen på det nationella planet blir bekanta först genom ansökningsförfarandet, eftersom dessa inte haft samma behov att i nuläget deklarerat sitt intresse.

### **Intressenter inriktade på lokala eller regionala sändningar**

#### *Kommun- och utbildningsintressen*

Flera kommuner har tillsammans med eller under hänvisning till utbildningsinstitutioner (högskolor eller medieutbildningar) på orten anmält intresse för sändningar. Ofta är en kombination av kommunal information och utbildning, med utrymme för eventuell lokalTV, en bärande idé.

Det förekommer också att universitet och högskolor ensamma är intresserade av att bedriva sändningar inriktade på utbildning, med antingen öppna målgrupper som alla boende inom sändningsområdet eller som intern kommunikation. Ett stort mått av interaktivitet förutsätts, företrädesvis genom användande av telefonnät som komplement. Önskemål finns om att de dekodrar som utvecklas blir tillräckligt avancerade för den interaktivitet som erfordras för distansutbildning på hög nivå.

Generellt kan för denna grupp sägas att finansiering och huvudmannaskap ofta är oklara. Olika bidragsformer utgör del i finansieringen. Den ekonomiska bärkraften är svårbedömd.

### *LokalTV-företag*

Ett antal lokalTV-företag som i dag bedriver verksamhet i lokala kabelnät har visat intresse för att distribuera sina program i ett digitalt marknät. Även om intresset för att ge en bättre täckningsgrad för lokalTV-verksamhet är primärt, finns också tankar på att utveckla informationstjänster m.m.

Till denna grupp hör således verksamhet som redan är etablerad. De bedömningar som görs av projekten, bl.a. i ekonomiskt hänseende, kan därför förväntas ha en god underbyggnad även om kostnader och faktisk täckningsgrad för digitala marksändningar generellt är svåra att förutse.

### *LokalTV-företag med IT-projekt*

Några av lokalTV-företagen har redovisat planer för verksamhet där lokalTV-sändningarna utgör en integrerad del i ett större lokalt IT-projekt, och där den täckningsgrad och det sändningsutrymme som ett tillstånd för digitala lokala marksändningar kan ge används som en plattform för ett större koncept. TV-skärmen och dess fjärrkontroll anses därvid kunna ge en enkel förbindelselänk till alla medborgare i samhället, inte bara de som är bekanta med de moderna informationsvägarna via dator och telefonnät. Genom användande av dekodrar öppna för anslutningar till samtliga eller de flesta förekommande distributionsformerna för information (inklusive telenät) kan en mängd användningar knytas till den lokala TV:n/det lokala IT-projektet. Förhoppningen är att tillgängligheten via TV-apparaten skall underlätta nyttjandet. Vid sidan av traditionell lokalTV-verksamhet anges som tänkbara funktioner allehanda information om kommun och samhälle, utvecklande av interaktiv användning av sådan information, interaktiva hushållstjänster och utbildning.

Generellt kan för denna grupp sägas att det finns en seriös och idérik inställning till verksamheten och finansieringen. Emellertid är det svårt att bedöma det framtida utfallet av den åsyftade verksamheten eftersom den vilar på användningar som inte praktiskt

har testats, och där konkurrensutsattheten kan förväntas bli stor. Ett särdrag är att projekten aktualiserar en mängd komplicerade legala frågor genom att utgöra en blandning av traditionell TV-verksamhet och informationsteknologiska användningar (kommenteras nedan i avsnitt 6).

### *Orterna*

Intresse för lokala sändningar på följande orter har uttryckts: Bollnäs/Hälsingland, Gotland, Gävle, Göteborg, Falun-Borlänge/Dalarna, Kiruna med omgivande kommuner, Kristinehamn, Linnköping, Landskrona/Kristianstad, Malmö, Nacka/Värmdö, Norrköping, Sandviken, Sundsvall/Östersund, Stockholm och Torsby/Värmland. Intresset tenderar att vara mer regionalt än lokalt.

## **Intressenter inriktade på nationella sändningar**

### *De större programföretagen*

Alla de större programföretag som utredningen varit i kontakt med har visat intresse för sändningar i marknät. Vissa av företagen har redovisat tämligen detaljerade planer, andra har valt att föra en diskussion kring vissa för dem väsentliga frågor.

Genomgående synes dessa intressenter vara inriktade på nationella sändningar av tämligen breda programtjänster till allmänheten, dvs. en verksamhet som faller inom ramen för vad som normalt definieras som television, t.ex. i radio- och TV-lagen. Den digitala tekniken avsetter avtryck främst i formerna för finansiering (betal-TV i olika former övervägs) och i ökad möjlighet till information och interaktiva funktioner knutna till programverksamheten.

Frågor som betonas som särskilt viktiga är kostnaderna för digitaliseringen, drivkraften för konsumenterna att skaffa erforderlig utrustning och den därmed sammanhängande frågan om täck-



ningsgrad samt åtkomstkontroll och must carry- regler. Vissa av dessa frågor kommenteras särskilt i avsnitt 6.

Det bör noteras att UR, Utbildningsradion, skiljer sig från övriga programföretag med nationella ambitioner genom att vara helt inriktad på utbildning.

### *Önskemål om sändningsorter*

Gemensamt är att de större programföretagen anser det nödvändigt att sändningarna redan från början når många människor och att sändningarna startar i områden med stort befolkningsunderlag. En viss skillnad finns mellan å ena sidan public service-företagen och å andra sidan de vinstberoende programföretagen. De senare är av naturliga skäl mindre intresserade av att starta sändningar på orter där kostnaden per presumtiv tittare är hög, som den typiskt är i gleset befolkade områden. Public service-företagen har större möjlighet att fästa avseende även vid andra faktorer.

Ingen har förespråkat att sändningarna skall starta i begränsad skala på ett fåtal orter. Det anses viktigt att sändningarna tämligen omedelbart kan nå en stor del av befolkningen för att få genomslag och skapa ekonomisk bärkraft.

### *Andra idéer om nationell användning*

Vid sidan av UR finns även ett par andra intressenter som visat intresse för utbildning på nationell nivå.

Några företag som nu producerar program för andra programföretag har också anmält intresse för att få del av sändningsutrymme i ett digitalt marknät. Ett företag har presenterat idén om att låta dela en nationell kanal mellan olika föreningar och andra intressenter som vill sända kortare tid.

Ett företag med avsikt att bedriva digitala ljudradiosändningar har anmält intresse för tillstånd. Bakgrunden till detta är att sändningarna avses att bedrivas med digital TV-teknik. Företaget är redan verksamt i andra länder.

**Några slutsatser**

- det råder tveksamhet om den ekonomiska bärkraften i framför allt lokalTV som ensam tjänst,
- vissa av de företag som är inriktade på lokala/regionala sändningsområden ser lokalTV-verksamheten som en del i en helhet innefattande även tjänster som inte är radio- och TV-program (broadcasting),
- de större programföretagen med nationella ambitioner ämnar bedriva en mer traditionell TV-verksamhet, om än i former där den digitala tekniken utnyttjas. De inslag av interaktivitet som planeras är vanligen knutna till programverksamheten och är mera sällan fristående från denna,
- många vill använda det digitala marknätet i utbildningens tjänst, men det finns för närvarande inte någon samordning av dessa intressen.

### 3 Utbyggnad av digitala marknät

TERACOM Svensk Rundradio AB (Teracom) är i landet dominerande sändaroperatör på radiokommunikationsområdet. Bolagets radiosändare för distribution av analoga TV-sändningar täcker i det närmaste 100 procent av befolkningen. Bolaget ämnar bygga sändarnät för digitala sändningar med användande av de fasta anordningar i form av master m.m. som redan finns och används för bl.a. de analoga TV-sändningarna. Det bör dock påpekas att även om Teracom har en stark ställning som operatör finns inget formellt monopol vad gäller nu aktuella tjänster. Även andra operatörer kan således komma att anlitas.

#### Planer

En utbyggnad av digitala marknät enligt Teracoms planer skulle innebära att cirka 50 procent av befolkningen redan under vårvintern 1998 skulle kunna motta sändningar på två frekvenser, med andra ord kunna erhålla åtminstone åtta programtjänster i digital sändningsteknik. Denna första utbyggnadsetapp skulle enligt planerna omfatta Stockholm, Uppsala, Linköping, Norrköping, Västerås, Sundsvall, Östersund, Göteborg och Malmö. På dessa orter kan sändarnät för den första frekvensen stå klart i december 1997 och för den andra frekvensen i mars 1998.

Teracoms planering innefattar även en bedömning av frekvenssituationen och avspeglar således bolagets uppfattning om möjligheterna att på dessa orter använda frekvenser för ändamålet (frågor kring frekvensanvändning redovisas närmare under avsnitt 4). Däremot har bolaget inte vägt in de politiska beslut om sändningsorter som styr utbyggnaden. En allmän utgångspunkt rörande

sändningsorter som inte planerats i den första etappen är att det – förutsatt att inga problem finns med frekvenstillgång – tar cirka ett halvår från regeringens beslut innan sändningarna kan starta på en sådan ort.

Under 1998 skulle enligt Teracom's planer vidta en andra etapp av utbyggnad som vid årets slut skulle kunna resultera i att cirka 75 procent av befolkningen kan nås av digitala marksändningar på två frekvenser. Bland orter som ingår i denna andra etapp finns bl.a. Örebro, Skövde, Kalmar, Växjö, Jönköping, Gävle, Umeå, Luleå och Boden.

I juni 1999 skulle de två sändarnäten kunna vara utbyggda till att i princip ge full befolkningstäckning.

Om behov finns skulle byggandet av ett tredje och fjärde sändarnät kunna starta under 1999.

### **Investeringsbehov**

Teracom beräknar det totala investeringsbehovet för att 1999 nå i det närmaste hela befolkningen med två sändarnät, dvs. med åtminstone 8 kanaler, till sammanlagt 300 miljoner kr. För investeringar i den inledande fasen som syftar till två sändarnät med 50-procentig befolkningstäckning beräknas 80 miljoner kr, den andra etappen med uppgradering till 75-procentig befolkningstäckning beräknas kosta 120 miljoner kr. Kostnaderna stiger av naturliga skäl i de senare etapperna eftersom det krävs allt större investeringar per innevånare vid täckning av de glest befolkade delarna av landet.

### **Faktorer som kan påverka utbyggnaden**

De utbyggnadsplaner som Teracom redovisat som möjliga att genomföra utgör en av grunderna för utredningens förslag och överväganden. Samtidigt är det uppenbart att en rad faktorer kan påverka och ändra utbyggnaden. En sådan faktor är beslutet om sändningsorter. Även andra politiska ställningstaganden rörande



mediepolitik och tele- och radiokommunikationer kan vara av vikt. Av betydelse är vidare möjligheten att avsätta frekvenser för ändamålet, vilket visserligen sker genom nationell tillståndsgivning men ytterst bygger på internationella överenskommelser. Naturligtvis är också efterfrågan på distribution av TV-sändningar genom digitala marknätssändningar avgörande för Teracoms utbyggnad. Rörande efterfrågan framträder en rad delfaktorer av betydelse som t.ex.:

- den faktiska kostnaden i konkurrens med andra distributionsformer
- konsumenternas vilja till tekniskifte
- utformningen av mottagarutrustning och åtkomstkontrollsystem
- tillståndsvillkorens utformning (vad gäller exempelvis tillståndstid, eventuella avgifter och optioner)
- principer för hur det tilldelade sändningsutrymmet får användas (en användning förbehållen traditionell enkelriktad TV-verksamhet och med liten möjlighet att råda över sändningsutrymmet är sannolikt mindre attraktiv än en större frihet i användning av och disposition över sändningsutrymmet)
- regleringen av vissa viktiga frågor (reklamregler, must carry m.m.)

### **Kostnaden för att sända m.m.**

Kostnaderna för att sända och eventuella statliga subventioner är två frågor som ofta tas upp av intressenterna. Det ingår inte i utredningens uppdrag att behandla de olika frågor som är förbundna med hur kostnaden för att använda sändarnäten fastställs. Utgångspunkten vad gäller den andra frågan är att inga särskilda



---

medel anvisas över statsbudgeten för subventioner, vare sig för att bekosta distribution eller konsumentens mottagarutrustning.

## 4 Frekvensanvändning

Post- och telestyrelsen (PTS), har haft regeringens uppdrag att koordinera frekvenser för digital marksänd TV. I ett första steg har myndighetens arbete inriktats på att koordinera frekvenser för två digitala sändarnät.

Enligt propositionen om digital marksänd TV är en utgångspunkt att sändningarna skall kunna starta på två frekvenser samtidigt. En central fråga har därför varit huruvida två frekvenser är tillgängliga i de områden där intresse för sändningar deklarerats.

PTS har lämnat upplysningar om hur arbetet med koordineringar framskridit och vilka möjligheter som enligt deras bedömning finns i olika områden i landet att använda frekvenser för digital marksänd TV. Generellt kan om möjligheten att för närvarande ta i anspråk två frekvenser sägas att detta troligtvis inte är något problem i Norrland, i östra och mellersta Svealand och nordöstra Götaland.

För västra Svealand och övriga Götaland är läget mer komplicerat. Vad gäller Göteborg finns en frekvens tillgänglig, och de förhandlingar som avses att föras med grannländerna kan resultera i att även en andra frekvens blir tillgänglig i tid till den planerade sändningsstarten, om än med krav på vissa begränsningar. Om så inte skulle bli fallet finns för Göteborg möjlighet att söka lösningar med omdisponeringar av frekvenser som redan tidigare koordinerats i Göteborgs närhet.

I Sydsverige är det oftast inga problem med att tillhandahålla en första frekvens. Däremot är det på många platser svårare att i dag tillhandahålla en andra frekvens, antingen på grund av att koordineringen med grannländerna inte är klar eller att dessa för närvarande ställer sådana krav på begränsningar att förverkligandet av

sändningar kräver komplicerade och/eller kostsamma lösningar. Detta gäller bl.a. hela Skåne. Till skillnad från Göteborg finns här inte samma möjligheter att laborera med omdisponeringar av i närområdet tillgängliga frekvenser. PTS menar att två frekvenser visserligen kan tas i anspråk, men då med beaktande av de krävda begränsningarna. Teracom har förklarat att detta är möjligt och att kostnaderna härför inte är orimliga i förhållande till den befolkningstäckning som uppnås.

En reservation lämnar PTS för att internationella överenskomelser kan förändra förutsättningarna för frekvensanvändning. Myndighetens förhoppning är att CEPT:s möte för att fastställa regler för koordinering m.m. av digitalTV, som skall hållas i juli 1997, kan ge en större säkerhet i bedömningen. Ett fastställande av koordineringsregler och nivåer för koordinering kan också leda till att grannländerna, som i dag inte har konkreta planer för digitalTV, finner det möjligt att inta en mer positiv attityd.

## 5 Förslaget om sändningsorter

### **Förutsättningar finns för att starta digital marksänd TV**

Programföretag har visat intresse för digitala marksändningar. Sändarnätet kan snabbt byggas ut. Frekvenser finns i stort sett tillgängliga. Det finns således förutsättningar att starta digital marksänd TV-verksamhet på ett antal orter i Sverige.

### **Kriterier för ortsvalet**

Valet av sändningsorter är ett medel att främja utvecklingen av marksänd digital TV. Orterna bör väljas så att förutsättningarna för etablering av detta distributionssätt blir goda.

Vid urvalet har ett antal kriterier uppställts, varav de tre förstnämnda följer av propositionen och de senare tonat fram som viktiga under arbetets gång:

- såväl storstads- som glesbygdsområden skall vara företrädta bland orterna
- orterna skall vara minst tre – helst fler – och vara belägna på olika håll i landet
- det skall vara möjligt att ta två frekvenser i anspråk för sändningar på orten

- de programföretag som är verksamma på de valda orterna måste ha ekonomisk och organisatorisk styrka att klara en långvarig etableringsperiod
- storstadsregionerna – åtminstone två av dem – måste finnas bland sändningsorterna
- de valda sändningsorterna bör utgöra en intressant reklam-marknad och ha en befolkning som är benägen att ta till sig ny teknik
- intresset av att sända på en ort bör vara så stort att två frekven-ser kan fyllas
- idéer om användningar eller andra initiativ som kan leda till ett stort genomslag är önskvärda.

### **Valda sändningsorter och områden**

1. *Stockholm med Mälardalen och Uppsala.* Området som avses innefattar Stockholms län, Mälardalen med bl.a. orterna Enköping, Västerås, Eskilstuna, Arboga och Köping samt stora delar av Uppsala län.
2. *Göteborg.* Göteborgsområdet med angränsande förorter och orterna Kungälv, Alingsås och Kungsbacka.
3. *Linköping/Norrköping.* Även orterna Katrineholm, Nyköping, Oxelösund och Söderköping ingår i området.
4. *Kiruna.* Området innefattar bl.a. orterna Kiruna, Pajala, Jokkmokk och Gällivare.
5. *Skåne.* Området innefattar huvuddelen av landskapet, med undantag av den nordvästra delen, således såväl storstadsområ-



det Malmö som exempelvis Kristianstad, Landskrona och Hässleholm med kringland.

Områdenas geografiska omfattning kan inte anges exakt i detta stadium. Det förslag som lämnas är en rekommendation utifrån visat intresse, utbyggnadsplaner och frekvensbestämningar.

Den slutliga omfattningen av sändningsområdena och täckningsgraden i dessa med enkel inomhusantenn respektive utomhusantenn bestäms av ett växelspel mellan olika faktorer. I det av regeringen meddelade tillståndet för programverksamhet kan sändningsområdet mer exakt komma att definieras och genom villkor i tillståndet kan även ställas krav på täckningsgraden. Aspekter rörande utbyggnaden av sändarnät såsom kostnader, möjliga mastplaceringar m.m. kan också komma att vara av betydelse. Post- och telestyrelsens tillståndsgivning som reglerar sändar- och frekvensanvändning är ytterligare en betydelsefull faktor för det slutliga utfallet.

### **Något om skälen för förslaget**

Av naturliga orsaker kan inte något av de valda områdena uppfylla alla de inledningsvis nämnda kriterierna. Att orterna ensamma eller tillsammans skall uppfylla de tre förstnämnda kriterierna har emellertid varit en grundförutsättning.

Vid sidan av de nämnda kriterierna har det också funnits en strävan att ge sidoanvändningar i form av utbildning och interaktiva tjänster tydliga huvudorter. Detta torde bl.a. kunna underlätta utvärderingen av verksamheten.

Stockholmsområdet med Mälardalen och Uppsala har i första hand valts för att tillgodose önskemålet om att kunna rikta sändningar till ett brett befolkningsunderlag. Att området även innefattar Stockholms skärgård ger också en viss glesbygdsprofil. Mälardalen innefattar därtill en stor del landsbygd.

Valet av Göteborg motiveras primärt av de satsningar på utbildningssändningar som föreslagits av bl.a. Göteborgs univer-

sitet och Chalmers Tekniska Högskola. Göteborg ger också möjlighet till sändningar till ett stort befolkningsunderlag.

I Linköping/Norrköping har arbetet med utveckling av olika sidotjänster och interaktiva användningar kommit längst. Den högteknologiska miljön, med närhet till bl.a. elektronik- och programvaruföretag samt universitet, som finns i området, är ett mervärde.

Önskemålen om ett brett befolkningsunderlag och en intressant reklammarknad har inskränkt utrymmet för utpräglade glesbygdsorter i detta inledande skede. Kiruna har valts av flera orsaker. Projektet som innefattar fyra geografiskt vidsträckta kommuner har sociala och kulturella dimensioner, rör ett avgränsat glesbygdsområde och kan tjäna som något av ett fullskaleexperiment, eftersom det presenterade projektet innefattar en strävan att förse samtliga hushåll med nödvändig teknik.

Problemet med att ett glesbygdsområde inte attraherar nationella sökande på grund av lågt befolkningsunderlag kan lösas vid tillståndsgivningen, exempelvis genom att ett nationellt tillstånd förbinds med skyldighet att även sända över sådant område eller genom att annan kostnadsbärande användning av sändarnätet tillåts.

Valet av Skåne vilar till en stor del på det projekt som presenterats av Landskrona och Kristianstads kommuner tillsammans med ett verksamt lokalTV-företag, innefattande såväl tekniska visioner som en önskan att kulturellt och socialt närma de bägge skånska kommunerna och tidigare länen till varandra. Valet av Skåne tillgodoser därtill täckning av ett område som innefattar såväl storstad som en väl befolkad landsbygd.

Om intresset kvarstår på de orter som inte finns med i det nu lämnade förslaget finns möjlighet att tämligen snabbt genom fortsatt frekvenskoordinering, utbyggnad och tillståndsgivning realisera sändningar. Detta förutsätter självfallet att statsmakterna finner vidare utbyggnad önskvärd.

En väsentlig roll i denna bedömning har den parlamentariskt sammansatta kommittén som bl.a. har till uppgift att yttra sig vid tillståndsgivningen och efter någon tid utvärdera verksamheten.

**Förverkligandet av sändningar på viss ort**

Varken utredningens förslag eller regeringens senare beslut om sändningsorter innebär någon garanti för att sändningar kommer igång på de föreslagna orterna. Det kan t.ex. inträffa att en bärande intressent faller ifrån av olika skäl eller att oväntade tekniska problem uppstår. Vidare är de kriterier som kan förväntas vid tillståndsgivningen delvis andra än de som uppställts för detta förslag, vilket ytterst kan innebära att någon ort kan komma att utgå, eftersom en eller flera sökande inte fyller kraven för tillstånd.





## 6 Tillståndsgivning och särskilda frågor - ett diskussionsunderlag

Det kan finnas skäl att kort erinra om den tillståndsgivningsprocedur propositionen om digital TV anvisar.

Efter mitt förslag skall regeringen fatta beslut om sändningsorter. Radio- och TV-verket kommer därefter att få i uppdrag att utlysa tillstånd på dessa orter. Regeringen kommer också att tillsätta en kommitté med parlamentariskt inslag som skall medverka vid urvalet av programföretag och senare följa upp och utvärdera verksamheten.

När ansökningarna inkommit och eventuellt kompletterats med de ytterligare upplysningar som kan vara nödvändiga skall verket, efter det kommittén yttrat sig över ansökningarna, lämna ett förslag om vilka programföretag som bör få tillstånd.

Regeringen beslutar därefter vilka som skall erhålla tillstånd. Tillståndsgivningen sker enligt radio- och TV-lagen. Samma lag gäller för de kommande sändningarna. I propositionen har betonats att sändningsverksamheten skall bedrivas inom ramen för den nuvarande lagstiftningen.

Innan sändningarna kan starta krävs slutligen Post- och telestyrelsens tillstånd för användning av sändarutrustning.

### 6.1 Tillståndsgivning

Centrala frågor är efter vilka kriterier tillstånden skall ges, vilken tyngd olika kriterier skall ha och vilken modell för fördelning av sändningsutrymmet mellan olika användningar som skall väljas.



## Kriterier för tillstånd

Urvalskriterierna kan härledas ur mer allmänna målsättningar. Flera sådana allmänna mål kan identifieras.

### *Mediepolitiska mål*

Övergripande mål som hör till denna grupp är yttrande- och informationsfrihet, mångfald och ägarspridning.

I propositionen om digitala TV-sändningar (s. 28) har angivits, att vid urval av programföretag skall beaktas att programutbudet skall tilltala olika intressen och smakriktningar samt att lokala och regionala program skall ges företräde, liksom program som är förankrade i den svenska kulturkretsen. Vidare har det ansetts eftersträvasvärt att flera av varandra oberoende programföretag deltar.

Ett annat mål, som åtminstone indirekt kan sägas utgöra ett urvalskriterium, är att sändningarna skall kunna tas emot av alla i landet (s. 24). Med ett nationellt tillstånd kan således följa skyldigheter vad gäller täckningsgrad.

### *Digitala marksändningar skall vara attraktiva för konsumenter och programföretag*

Intressenter som utredningen varit i kontakt med har framhållit att ett digitalt marknät bara kan bli en framgångsrik distributionsform om det erbjuder ett attraktivt programutbud, gärna med programtjänster som enbart finns i marknätet. Vidare har värdet av attraktiva sidotjänster betonats.

Kriterier kan således vara att programutbudet skall tilltala hela befolkningen, att programverksamhet som tillför marksändningarna ett mervärde kan ge försteg samt att nya attraktiva användningar av digitaltekniken kan ge fördel.

*Ekonomiskt bärkraftiga programföretag och idéer om verksamhet*

Urvalskriterierna kan formuleras som exempelvis finansiell uthållighet, trovärdig finansiering och ekonomiskt realistiska verksamhetsidéer.

I propositionen (ex. s. 25) framhålls ekonomisk bärkraft som en grundförutsättning för utbyggnad och bedrivande av sändning i digitala marknader.

*Tekniska lösningar rörande dekodrar och åtkomstkontroll skall vara konsumentvänliga*

Denna målsättning, som betonas i propositionen, aktualiserar kriterier rörande sändningsteknik och krav på faktiska överenskommelser med andra sökande i dessa frågor.

Det kan förväntas att sökande presenterar projekt där de olika målen inte kan förenas. En avvägning måste göras. Olika intressen måste balanseras mot varandra. Detta bör kunna ske utifrån föresatsen att det totala utbudet av tillstånd skall tillgodose flertalet av de noterade önskemålen.

**Modeller för tillståndens fördelning***Fördelning mellan nationella och regionala/lokala intressen*

Tillståndsgivningen kommer visserligen inledningsvis att endast gälla vissa specifika orter. Tanken att sammansättningen av tillståndshavare skulle helt skilja sig från ort till ort är emellertid inte realistisk. Det framstår som mer verklighetsnära att istället utgå ifrån att ett antal tillståndshavare kommer att sända över alla orter där sändningar etableras. Det skulle med andra ord röra sig om ett visst antal nationella tillstånd som utlyses för ansökan, med den begränsningen att sändningarna inledningsvis kommer att äga rum på ett antal orter. Resterande tillstånd avsätts för regional/lokal användning, exempelvis i form av lokalTV eller lokal utbildning.

En fördelning mellan nationella och regionala/lokala tillstånd är med detta synsätt nödvändig. Med utgångspunkten att åtta kanaler skall kunna erbjudas på varje ort kan exempelvis fördelningen ske efter nyckeln 5:3 (fem nationella, tre regionala/lokala), 6:2 eller 7:1. Sett enbart till intresset för nationell respektive regional/lokal användning tycks 6:2 eller 7:1 vara mest näraliggande. Om en bred lokal aktivitet med tjänster som ligger i eller utanför televisionens gränsland, t.ex. avancerad interaktiv utbildning, skall främjas, ligger fördelning 6:2 nära till hands. Om det lokala utrymmet främst skall användas till mer traditionell lokalTV kan istället 7:1 användas.

En förutsättning för att nationella intressenter skall vilja engagera sig är troligtvis att dessa ges möjlighet att sända till hela befolkningen. Detta utgör ett skäl för att använda en fast fördelningsmodell, dvs. låta samma principiella fördelning gälla för hela landet.

### *Fördelning mellan olika användningar*

Avgörande för fördelningen blir som antytts också synen på hur de två näten skall användas. Om distributionsformen och nätet främst avses att utnyttjas för att bära televisionssändningar av traditionell modell, med enklare former av digitala användningar utan särskild returkanal, kan merparten av utrymmet avsättas för större programföretag. Utbudet skulle då främst komma att bestå av nya programtjänster, programtjänster som i dag finns i andra distributionsformer, exempelvis i kabelnät, eller av samtidig utsändning av programtjänster som också finns i det analoga marknätet, s.k. simulcast.

Om utbildningsanvändning eftersträvas kan detta få genomslag antingen på nationell eller regional/lokal nivå, exempelvis genom att ett av de nationella tillstånden avsätts för utbildning eller att det lokala utrymmet blir så stort att regionala institutioners användning rymms.

Användningar av nätet till tjänster med stort mått av interaktivitet som saknar karaktär av television kräver särskilda övervä-



ganden. Vad gäller just fördelning kan utifrån intresseanmälningar noteras att sådana användningar bäst möjliggörs genom att ett stort lokalt utrymme ges.

### *Delade kanalplatser?*

Såväl inom närradion som inom lokalTV förekommer att många olika nyttjare delar samma kanalplats. Särskilt föreningar och olika folkrörelser är involverade i sådana sändningar. Tanken har förts fram att ett visst utrymme i ett digitalt marknät skulle kunna avsättas för en delad användning.

### *Val av modell*

Avgörande för vilken modell som skall användas är också de kriterier som tidigare berörts. Mediepolitiska önskemål skall således kombineras, kanske vägas emot, vad som framstår som attraktivast för programföretag, vad som ger den bästa ekonomiska bärkraften för utbyggnad och programverksamhet etc.

### *Exemplifieringar*

Det skall betonas att nedanstående fördelningar enbart utgör exempel som underlag för en diskussion. Ett otal andra modeller och varianter är tänkbara.

### **Traditionell television med litet lokalt utrymme (7:1)**

|                                |                                |
|--------------------------------|--------------------------------|
| SVT 1                          | TV 4                           |
| SVT 2                          | TV 4 AB-ny tjänst              |
| SVT – ny tjänst                | Nytt nationellt programföretag |
| Nytt nationellt programföretag | LokalTV                        |

**Inriktning mot utbildning och lokal användning m.m (6:2)**

|                                          |                                      |
|------------------------------------------|--------------------------------------|
| SVT 1                                    | TV 4                                 |
| SVT 2                                    | TV 4 AB – ny tjänst                  |
| SVT – ny tjänst                          | lokalTV                              |
| Nationell utbildningskanal<br>användning | Lokal utbildning/delad<br>utbildning |

**Marknadsorientering med stort utrymme för sidotjänster (6:2)**

|                                |                                                   |
|--------------------------------|---------------------------------------------------|
| SVT – ny tjänst                | TV 4 AB – ny tjänst                               |
| SVT – ny tjänst                | TV 4 AB – ny tjänst                               |
| Nytt nationellt programföretag | LokalTV med interaktivitet                        |
| Nytt nationellt programföretag | Lokala sidotjänster/interaktivitet/<br>utbildning |

**Not:** I detta exempel förutsätts simulcasting tillgodoses med ett tredje marknät i en senare utbyggnadsfas.

## 6.2 Särskilda frågor

### **Must carry och mottagarutrustning**

Enligt 8 kap. 1 § radio- och TV-lagen föreligger skyldighet för den som äger eller förfogar över kabelnät att se till att de boende kan ta emot sändningar som sker med stöd av tillstånd från regeringen. Denna s.k. must carry-regel innebär att de marksända TV-programtjänsterna SVT1, SVT 2 och TV 4 skall vidareändas till kabelanslutna hushåll utan extra kostnad för själva mottagningen. Från regeln finns specificerade undantag, bl.a. för mindre kabelnät. Det finns också en generell undantagsregel, enligt vilken Radio- och TV-verket får medge undantag från förmedlingsplikten "om det finns särskilda skäl till det". Enligt förarbetena till radio-



och TV-lagen och till den tidigare kabellagen är syftet med denna generella regel att lämna möjlighet till undantag i övergångsskeden, exempelvis för att möjliggöra tekniska omställningar när en ny kanal tillkommer (prop. 1991/92:53 s. 56, prop. 1995/96:160 s. 126 och 185). I den sistnämnda propositionen om digitala TV-sändningar har vidare noterats att regeringen utgår från att sådana undantag även kommer att beviljas i samband med de nu aktuella sändningarna.

Must carry-skyldigheten förs regelmässigt på tal av intressenter och branschföreträdare som utredningen varit i kontakt med. Efter- som cirka hälften av befolkningen erhåller sitt TV-utbud genom kabelnät är ställningen av must carry-kanal eller ej en avgörande fråga för den som planerar att söka tillstånd för sändningar i ett digitalt marknät. Det är också en mycket viktig fråga för kabeloperatörerna. Intresset för frågan är lätt att förstå. Ett tillstånd förknip- pat med must carry-status garanterar möjlighet att kunna nå i det närmaste 100 procent av befolkningen. Utan must carry-status och med dekoderlösningar som låser hushållen till kabelutbudet kan marknätet i praktiken förlora en av sina främsta egenskaper – täckningsgraden. Från kabeloperatörerna ställs å andra sidan frå- gan om man skall kunna få ta betalt för förmedling av vissa attrak- tiva tjänster eller inte.

Frågan har en nära koppling till de tekniska lösningar som dis- kuterats vad gäller dekodrar, s.k. set top-boxar, för digitalTV och det samarbete mellan olika intressenter som bedrivs rörande detta. I utredningen "Från massmedia till multimedia – att digitalisera svensk television" (SOU 1996:25) bedömdes att det finns legala svårigheter att upprätthålla en generell förmedlingsplikt om många programtjänster tillkommer i digitala marknät. Möjligheten för de kabelanslutna hushållen att med en enkel sprötantenn på mottagar- utrustningen ta emot de digitala marksändningar sågs som ett sätt att komma runt de komplicerade must carry-frågorna (s. 134-140). En sådan mottagningsmöjlighet skulle kunna undanröja grund- problemet som föranlett lagstiftningen om förmedlingsplikt, näm- ligen att de anslutna hushållen inte kan ta del av TV-sändningar på annat sätt än genom kabelbolagens förmedling. Om t.ex. de avko-

dare som erbjuds konsumenten för mottagning av digitala sändningar i kabelnäten ger konsumenten en i praktiken rimlig möjlighet att också motta digitala marksändningar tonas således problemet ned. Om däremot kabelägarna väljer lösningar som innebär att den nuvarande monopolliknande ställningen gentemot de anslutna hushållen består, finns även statsmakernas motiv för must carry-reglering kvar.

För dagen är läget vad gäller de tekniska lösningarna oklart. Uppenbart är dock att det kan finnas ett behov att värna konsumenternas intresse av valfrihet mellan olika distributionsformer och verka för att innehållet i de erbjudna tjänsterna blir den avgörande konkurrensfaktorn särskilt mot bakgrund av att det är hushållen som ytterst skall betala kostnaderna för ett teknikskifte. Medlen för statlig styrning är begränsade: vid sidan av must carry-lagstiftning kan dock noteras att staten är ägare till såväl Teracom som det dominerande kabelföretaget inom Telia. EG-direktivet om TV-standarder (nr 95/47/EG) kan också vara av viss betydelse.

### **Användande av sändningsutrymme för sidotjänster**

De planer som presenterats av flera lokala intressenter innebär att bara en del, kanske till och med endast en mindre del, av sändningarna inom det tilldelade utrymmet skulle utgöras av lokalTV. Istället skulle en rad mer eller mindre interaktiva sidoanvändningar ställas till hushållens förfogande genom TV-mottagare med dekoder och returkoppling via telenät. Vissa tänkta användningar av näten kan tyckas ha fler beröringspunkter med datakommunikation än med enkelriktade rundradiosändningar av televisionsprogram. Det finns därför anledning att föra en diskussion om vilka användningar det digitala marknätet är avsett för. Detta gäller särskilt som ett par lokala intressenter har en önskan att vara multiplexoperatör eller få bestämmanderätt och kunna dra vinning av att fördela sändningsutrymmet i multiplexen mellan olika nyttjare och användningar.

Mellan rundradiosänd ljudradio och TV och andra användningar av spektrumutrymme för tjänster, såsom till exempel

mobiltelefoni, löper ett gränsland som präglas av både juridisk och hanteringsmässig osäkerhet. Osäkerheten omfattar frågor om tillståndsgivning, tillämplig lagstiftning, frekvensutrymme att avsätta osv. Blandade användningar aktualiserar till exempel hos Post- och telestyrelsen frågan om de frekvenser som genom internationella överenskommelser avsatts för rundradiosändningar överhuvudtaget kan eller bör upplåtas till en sådan nyttjare. Tillgång till frekvensutrymme för mobil data- och telekommunikation har ett avsevärt värde. Villkoren för upplåtelser av sändningsutrymmet i de digitala marknäten blir mot denna bakgrund allt viktigare. Det finns således ett behov av att före tillståndsgivningen ta ställning till om enbart sidotjänster till programverksamheten skall få förekomma och att – för det fall att större frihet för tillståndshavaren skall kunna råda – bestämma proportionerna mellan TV-verksamhet och annat nyttjande.

### **Tillståndsvillkor och regler rörande sändningarna**

Särskilt några av de större programföretagen har varit angelägna om att i ett tidigt skede få klara besked inte bara om tillståndens längd utan även rörande rätten till förlängning, optioner på tillstånd i nya områden och eventuella avgifter. Detta anges som mycket väsentligt för att kunna ta ställning till en satsning på marknätssändningar.

Andra angelägna frågor är reglerna för reklam och s.k. cross promotion. Vad gäller reklam har i propositionen om digitalTV noterats att sändningarna skall äga rum under nu gällande svenska lagstiftning. Detta har av ett programföretag, som sänder från annat land med andra reklamregler via satellit, ansetts utgöra ett hinder från att engagera sig i marknätssändningar. Det har vidare framhållits att s.k. cross promotion i analoga sändningar för de tjänster som programföretaget erbjuder i ett digitalt marknät borde kunna tillåtas utanför den tidskvot som gäller för reklam.





# Kommittédirektiv

## Digitala TV-sändningar



**Dir.  
1997:19**

Beslut vid regeringssammanträde den 16 januari 1997.

### Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppgift att förbereda sändningar av digital marksänd TV.

Utredaren skall lägga fram förslag om vilka sändningsorter som inledningsvis skall väljas för digitala sändningar. I uppgiften ingår att tillsammans med berörda myndigheter undersöka de tekniska och frekvensmässiga möjligheterna för sändningsverksamheten, liksom vilket intresse som finns hos TV-företag och andra intressenter.

Den särskilde utredaren skall också i samråd med programföretag och andra intressenter utarbeta former för samarbete kring t.ex. multiplexering, sändare, åtkomstkontroll och elektronisk programguide, eventuellt i form av en modellöverenskommelse.

Slutligen skall den särskilde utredaren bedöma om Sveriges Television bör få möjlighet att finansiera vissa sändningar med särskilda avgifter och vilka villkor som i så fall bör gälla.

### Digitalt utsänd TV

Digital utsändning av TV-program skiljer sig från analoga sändningar på så sätt att den programbärande informationen sänds ut som en ström av separata avläsningar, "ettor och nollor", i stället för som en kontinuerligt varierande signal. Digitaltekniken möjliggör s.k. signalkomprimering, som medför att överföringskapaciteten kan ökas

kraftigt. På så sätt kommer ett större antal program att samtidigt kunna sändas ut inom ett givet frekvensutrymme.

TV-program kan sändas digitalt från marksändare, via satellit, genom kabel och över telenät. Den som skall ta emot ett digitalt sänt TV-program måste ha en avkodare som tolkar den digitala signalen och omvandlar den till en analog signal som TV-mottagaren kan återge. Avkodaren kan också innehålla funktioner för åtkomstkontroll och debitering av betal-TV-avgifter samt ge möjlighet till retur-signaler, vilket medger viss interaktivitet.

Om ett digitalt sändningssystem innehåller ett mycket stort antal programkanaler kan det vara ändamålsenligt att förenkla programvalet för publiken genom särskilda sökprogram, s.k. elektroniska programguider.

### **Propositionen om digitala TV-sändningar**

Utredningen om tekniska förutsättningar för utökade sändningar av radio och television till allmänheten överlämnade i februari 1996 betänkandet *Från massmedia till multimedia – att digitalisera svensk television* (SOU 1996:25). Där föreslår utredningen att digitala TV-sändningar från marksändare inleds i Sverige med målet att nuvarande analoga marksändningar skall kunna läggas ner inom tio år efter de digitala marksändningarnas start. Betänkandet har remissbehandlats.

I propositionen *Digitala TV-sändningar* (prop. 1996/97:67) har regeringen lagt fram sina förslag med anledning av betänkandet.

Regeringen föreslår att digitala sändningar av marksänd TV införs i flera steg, med möjlighet för staten att successivt ta ställning till om och på vilket sätt verksamheten skall fortsätta. En grundläggande förutsättning för en eventuell utbyggnad är att sändningarna bedöms ha ekonomisk bärkraft. I en första etapp inleds sändningar på ett begränsat antal orter i Sverige. Förutsättningarna skall redan från början vara sådana att krav på yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald tillgodoses.

Enligt förslagen i propositionen skall sändningarna genomföras under förutsättningar som gynnar fri konkurrens mellan olika

programleverantörer och med möjlighet för publiken att välja bland olika tjänster. Bland annat bör de avkodare som används vara sådana att varje person i publiken har möjlighet att ta del av alla program som sänds ut, givetvis på de villkor som programföretaget ställer upp för tillgång till programmen. Om systemet innehåller elektroniska programguider bör de olika programföretagens utbud presenteras på likvärdigt sätt.

Enligt propositionen måste det vara möjligt att uppnå överenskommelser om sådana former för samverkan att varje medverkande företag kan behålla den nödvändiga kontrollen över sitt material, samtidigt som tillgängligheten för publiken till det samlade programutbudet förblir hög. Det är viktigt att sådana samverkansformer kommer till stånd redan i sändningsverksamhetens inledningsskede och att de har en sådan utformning att även företag som kommer in senare kan delta i samarbetet på likvärdiga villkor.

Sändningarna bör starta så snart som möjligt, helst hösten 1997.

Inledningsvis skall sändningar äga rum på åtminstone ett par, tre olika orter. Sändningsorterna skall väljas så att de kompletterar varandra, t.ex. när det gäller dimensionen storstad – glesbygd.

Minst två sändningsfrekvenser bör enligt propositionen kunna disponeras på varje ort. Kärnan i sändningsverksamheten skall vara digitala marksändningar av TV, men även andra tjänster än traditionella TV-program, t.ex. utbildningstjänster och teletjänster av olika slag, skall kunna förekomma.

Vid sidan av trådlösa marksändningar bör det eftersträvas att också andra distributionsmetoder prövas, anser regeringen i propositionen. Vid urval av programföretag skall det beaktas att programutbudet som helhet skall tilltala olika intressen och smakriktningar. Lokala och regionala program bör ges företräde, liksom program som är förankrade i den svenska kulturkretsen. Det skall eftersträvas att flera av varandra oberoende programföretag deltar. TV-företag som i dag bedriver marksändningar skall beredas tillfälle att medverka i de digitala sändningarna. Sändningsverksamheten skall i sin helhet bekostas av de medverkande företagen.

För sändningarna gäller lagstiftningen för radio, television och televerksamhet. För TV-sändningar gäller radio- och TV-lagen



(1996:844). Tillstånd att bedriva TV-sändningar enligt radio- och TV-lagen skall lämnas av regeringen, som då har möjlighet att ställa olika i lagen angivna villkor som komplement till de innehållsregler som framgår direkt av lagen. Regeringen bedömer att tillståndstiden bör vara högst fyra år. Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom efterhandsgranskning att regler och villkor om sändningarnas innehåll efterlevs. Även Justitiekanslern bedriver viss efterhandsgranskning enligt radio- och TV-lagen. Om en tjänst utgör televerksamhet som kräver tillstånd enligt telelagen (1993:597) lämnas det av Post- och telestyrelsen. Det är också Post- och telestyrelsen som meddelar de tillstånd som enligt lagen (1993:599) om radio-kommunikation krävs för att använda de radiosändare som behövs för sändningarna. En förutsättning för att sådant tillstånd skall kunna lämnas är att regeringen har meddelat tillstånd enligt radio- och TV-lagen.

En särskild utredare skall, under förutsättning av riksdagens beslut med anledning av propositionen, förbereda den sändningsverksamhet som regeringen har föreslagit i propositionen. Regeringen avser att senare utse en kommitté med parlamentariskt inslag som skall följa verksamheten och medverka vid utvärderingen.

### **Sveriges Televisions möjlighet att sända betal-TV**

Sveriges Television AB har hos regeringen begärt tillstånd att få pröva betal-TV som kompletterande finansieringsform till TV-avgiften. Sveriges Television bedömer att det i en situation av ökande konkurrens är nödvändigt att på olika sätt öka exponeringen av det programutbud som produceras inom public service-televisionen. Sveriges Television pekar också på att flera av de europeiska public service-företagen i dag använder någon form av betal-TV som kompletterande finansieringsform. I propositionen om digitala TV-sändningar anger regeringen att frågan behöver studeras ytterligare innan ett beslut kan fattas.

I propositionen anges att man enligt regeringens mening kan anföra skäl både för och emot att låta ett public service-företag som finansieras med TV-avgiftsmedel ta ut särskilda avgifter av brukarna för vissa tjänster. De som är intresserade och villiga att betala en



extra avgift kan på så sätt få tillgång till ett ännu rikare programutbud. Det är också en fördel att betal-TV-publiken inte bara har tillgång till program från kommersiella programföretag. För Sveriges Television kan det också ge nya erfarenheter och utvecklingsmöjligheter. Att sända program i en ny kanal innebär emellertid även ökade kostnader i form av ersättning för upphovsrättigheter och sändningskostnader m.m.. Om Sveriges Television gör sig beroende av nya finansieringskällor kan det finnas en risk för att programpolitiken påverkas på ett negativt sätt och att de mest attraktiva programmen först blir tillgängliga i betal-TV-sändningarna. En oreglerad utveckling skulle kunna hota systemet med TV-avgifter.

I propositionen anges att regeringen avser att uppdra åt den särskilde utredaren att lägga fram förslag om huruvida Sveriges Television bör få möjlighet att finansiera vissa sändningar med särskilda avgifter och vilka villkor som i så fall bör gälla.

### **Den särskilde utredarens uppgifter**

Den särskilde utredaren skall förbereda sändningar av digital mark-sänd TV. Därvid skall utredaren arbeta i kontakt med myndigheter och tänkbara intressenter samt med kommittéer som kan vara berörda, t.ex. IT-kommissionen (K1995:01), Rådet för mångfald inom massmedierna (Ku 1995:01) och Distansutbildningskommittén (U 1995:07).

Utredaren skall lägga fram förslag om vilka sändningsorter som inledningsvis skall väljas för digitala sändningar. I uppgiften ingår att, tillsammans med vederbörande myndigheter, undersöka de tekniska och frekvensmässiga möjligheterna, liksom vilket intresse som finns hos TV-företag och andra intressenter. Sändningsorterna skall väljas så att de kompletterar varandra när det gäller t.ex. dimensionen storstad – glesbygd. För att ett tillräckligt antal programföretag skall kunna beredas plats bör minst två sändningsfrekvenser kunna disponeras på varje plats. Antalet orter och valet av orter skall bestämmas med hänsyn till vad som kommer fram vid utredarens kontakter med tänkbara intressenter.

Den särskilde utredaren skall också, i samråd med programföretag och andra intressenter, utarbeta former för samarbete kring t.ex. multiplexering, sändare, åtkomstkontroll och elektronisk programguide, eventuellt i form av en modellöverenskommelse.

Den särskilde utredaren skall avvakta riksdagens beslut med anledning av propositionen innan förslag i här angivna frågor läggs fram till regeringen. Om riksdagsbeslutet skulle ge anledning till det, kommer regeringen att meddela tilläggsdirektiv till utredaren.

Den särskilde utredaren skall också bedöma om Sveriges Television bör få möjlighet att finansiera vissa sändningar med särskilda avgifter och vilka villkor som i så fall bör gälla. Detta uppdrag skall redovisas senast den 15 april 1997.

Utredarens arbete bör inriktas på att sändningarna skall kunna sätta igång så snart som möjligt, helst hösten 1997. Under alla förhållanden skall utredarens arbete vara avslutat vid utgången av år 1997.

För utredaren gäller regeringens direktiv att redovisa de regionalpolitiska konsekvenserna av framlagda förslag (dir. 1992:50), att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23), att redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:124), att redovisa konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet (dir. 1996:49).

(Kulturdepartementet)

## Förteckning över intressenter

I förteckningen redovisas företag, kommuner och högskolor som har visat ett preliminärt intresse för sändningar i marknät. Det bör noteras att det inte rör sig om ansökningar om tillstånd.

### Lokala och regionala intressenter

#### *Bollnäs/Hälsingland*

Bollnäs kommun

#### *Gotland*

Kenbi Media/TV-Gotland

#### *Gävle*

Arbetsbladet

Gävle kommun

#### *Göteborg*

Göteborgs universitet tillsammans med Chalmers Tekniska Högskola, Göteborgs kommun, MTV Studios AB, SVT Göteborg, Eklund Gruppen och GE-Television

#### *Falun/Borlänge*

Falu kommun

Högskolan Dalarna

#### *Kiruna*

TV Fyrland AB

***Kristinehamn***

Kristinehamns lokalTV

***Kristianstad/Landskrona***

Kristianstads kommun

Landskrona kommun

AB Landskrona Vision

***Linköping***

Länkomedia AB

Linköpings kommun

***Malmö***

Näset Media Invest AB

***Nacka/Värmdö***

Nacka TV

Nacka kommun

Värmdö kommun

***Norrköping***

Programbolaget

***Sandviken***

Sandviken Television

***Sundsvall/Östersund***

KVC - Mitthögskolan

***Stockholm***

Vår TV-Skola i Stockholm AB

MULTI-tv



***Torsby/Värmland***

Torsby Kommun tillsammans med Landstinget i Värmland, SVT  
Värmland och TBV Värmland

**Nationella intressenter**

Cybercomp systems  
Cymbal TV  
ISB Movie Production  
Kanal Fem/SBS  
MTG  
Music Choice Europe  
SVT  
TV 4 AB  
TV-A  
TV-Inter  
TV Norra Stockholm  
TV plus  
Utbildningsradion

100  
101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120



# Statens offentliga utredningar 1997

## Kronologisk förteckning

---

1. Den nya gymnasieskolan – steg för steg. U.
2. Inkomstskattelag, del I-III. Fi.
3. Fastighetsdatabaser. Ju.
4. Förbättrad miljöinformation. M.
5. Aktivt lönebidrag. Ett effektivare stöd för arbetshandikappade. A.
6. Länsstyrelsemas roll i trafik- och fordonsträffar. K.
7. Byråkratin i backspeglarna. Femtio år av förändring på sex förvaltningsområden. Fi.
8. Röster om barns och ungdomars psykiska hälsa. S.
9. Flexibel förvaltning. Förändring och verksamhetsanpassning av statsförvaltningens struktur. Fi.
10. Ansvar för valutapolitiken. Fi.
11. Skatter, miljö och sysselsättning. Fi.
12. IT-problem inför 2000-skiftet. Referat och slutsatser från en hearing anordnad av IT-kommissionen den 18 december. IT-kommissionens rapport 1/97. K.
13. Regionpolitik för hela Sverige. N.
14. IT i kulturens tjänst. Ku.
15. Det svåra samspillet. Resultatstyrningens framväxt och problematik. Fi.
16. Att utveckla industriforskningsinstitut. N.
17. Skatter, tjänster och sysselsättning. + Bilagor. Fi.
18. Granskning av granskning. Den statliga revisionen i Sverige och Danmark. Fi.
19. Bättre information om konsumentpriser. In.
20. Konkurrenslagen 1993-1996. N.
21. Växa i lärande. Förslag till läroplan för barn och unga 6-16 år. U.
22. Aktiebolagets kapital. Ju.
23. Digital demokrati. Ett seminarium om Teknik, demokrati och delaktighet den 8 november 1996 anordnat av Folkområdesutredningen, IT-kommissionen och Kommunikationsforskningsberedningen. IT-kommissionens rapport 2/97. K.
24. Valfärd i verkligheten – Pengar räcker inte. S.
25. Svensk mat – på EU-fat. Jo.
26. EU:s jordbrukspolitik och den globala livsmedelsförsörjningen. Jo.
27. Kontroll Reavinst Värdepapper. Fi.
28. I demokratins tjänst. Statistjänstemannens roll och vårt offentliga etos. Fi.
29. Barnpornografifrågan. Innehavskriminalisering m.m. Ju.
30. Europa och staten. Europeiserings betydelse för svensk statsförvaltning. Fi.
31. Kristallkulan – tretton röster om framtiden. IT-kommissionens rapport 3/97. K.
32. Följdragstiftning till miljöbalken. M.
33. Att lära över gränser. En studie av OECD:s förvaltningspolitiska samarbete. Fi.
34. Övervakning av miljön. M.
35. Ny kurs i trafikpolitiken + bilagor. K.
36. Bekämpande av penningtvätt. Fi.
37. Ett tekniskt forskningsinstitut i Göteborg. U.
38. Myndighet eller marknad. Statsförvaltningens olika verksamhetsformer. Fi.
39. Integritet Offentlighet Informationsteknik. Ju.
40. Unga och arbete. In.
41. Staten och trossamfunden Rättslig reglering – Grundlag – Lag om trossamfund – Lag om Svenska kyrkan. Ku.
42. Staten och trossamfunden Begravningsverksamheten. Ku.
43. Staten och trossamfunden Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven. Ku.
44. Staten och trossamfunden Svenska kyrkans personal. Ku.
45. Staten och trossamfunden Stöd, skatter och finansiering. Ku.
46. Staten och trossamfunden Statlig medverkan vid avgiftsbetalning. Ku.
47. Staten och trossamfunden Den kyrkliga egendomen. Ku.
48. Arbetsgivarpolitik i staten. För kompetens och resultat. Fi.
49. Grundlagsskydd för nya medier. Ju.
50. Alternativa utvecklingsvägar för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Jo.
51. Brister i omsorg – en fråga om bemötande av äldre. S.
52. Omsorg med kunskap och inlevelse – en fråga om bemötande av äldre. S.
53. Avskaffa reklamskatten! Fi.
54. Ministern och makten. Hur fungerar ministerstyret i praktiken? Fi.
55. Staten och trossamfunden. Sammanfattningarna av förslagen från de statliga utredningarna. Ku.
56. Folket som rådgivare och beslutsfattare. + Bilaga 1 och 2. Ju.
57. I medborgarnas tjänst. En samlad förvaltningspolitik för staten. Fi.
58. Personallutbildning. A.
59. Svenskheten Voksenåsens förvaltningsform. Ku.
60. Betal-TV inom Sveriges Television. Ku.

# Statens offentliga utredningar 1997

## Kronologisk förteckning

---

61. Att växa bland betong och kotor.  
Ett delbetänkande om barns och ungdomars  
uppväxtvillkor i storstädernas utsatta områden från  
Storstadskommittén. S.
62. Rosor av betong.  
En antologi till delbetänkandet Att växa bland  
betong och kotor från Storstadskommittén. S.
63. Sverige inför epokskiftet.  
IT-kommissionens rapport 5/97. K.
64. Samhall. En arbetsmarknadspolitisk åtgärd  
+ Bilagedel. A.
65. Polisens register. Ju.
66. Statsskuldspolitiken. Fi.
67. Återkallelse av uppehållstillstånd. UD.
68. Grannlands-TV i kabelnät. Ku.
69. Besparingar i stort och smått. U.
70. Totalförsvaret och frivilligorganisationerna  
– uppdrag, stöd och ersättning. Fö.
71. Politik för unga.  
+ 2 st bilagor. In.
72. En lag om socialförsäkringar. S.
73. Inför en svensk policy om säker elektronisk  
kommunikation. Referat från ett seminarium  
anordnat av IT-kommissionen, Närings- och  
handelsdepartementet och SEIS den 11 december  
1996. IT-kommissionens rapport 6/97. K.
74. EU:s jordbrukspolitik, miljön och regional  
utveckling. Jo.
75. Bosättningsbegreppet. Skatterättsliga regler för  
fysiska personer. Fi.
76. Invandrare i vård och omsorg  
– en fråga om bemötande av äldre. S.
77. Uppföljning av inkomstskattelagen. Fi.
78. Medelsförvaltning i kommuner och landsting. In.
79. Försäkringsmäklare. En lagöversyn av  
Försäkringsmäklarutredningen. Fi.
80. Reformerad stabsorganisation. Fi.
81. Allmännyttiga bostadsföretag.  
+ Bilaga. In.
82. Lika möjligheter. In.
83. Om makt och kön – i spåren av offentliga  
organisationers omvandling. A.
84. En hållbar kemikaliepolitik. M.
85. Förmån efter inkomst – Samordnat inkomstbegrepp  
för bostadsstöden och nya kvalifikationsregler för  
rätt till sjukpenninggrundande inkomst. S.
86. Punktskattekontroll av alkohol, tobak och  
mineralolja, m.m. Fi.
87. Kvinnor, män och inkomster.  
Jämställdhet och oberoende. A.
88. Upphandling för utveckling. N.
89. Handeln med skrot och begagnade varor. N.
90. Ändrad organisation för det statliga plan-, bygg-  
och bostadsväsendet. In.
91. Jaktens villkor – en utredning om vissa jaktfrågor.  
Jo.
92. Medieföretag i Sverige – Ägande och  
strukturförändringar i press, radio och TV. Ku.
93. Hantering av fel i utjämningsystemer för  
kommuner och landsting. In.
94. Konkurrensneutralt transportbidrag. N.
95. Forum för världskultur  
– en rapport om ett rikare kulturliv. Ku.
96. Lokalförsörjning och fastighetsägande.  
En utvärdering av statens fastighetsorganisation. Fi.
97. Skydd av skogsmark. Behov och kostnader. M.
98. Skydd av skogsmark. Behov och kostnader.  
Bilagor. M.
99. En ny vattenadministration. Vatten är livet. M.
100. Nya samverkansformer inom den sjöhistoriska  
museiverksamheten. Ku.
101. Behandling av personuppgifter om  
totalförsvarspålitiga. Fö.
102. Mat & Miljö. Svensk strategi för EU:s  
jordbruk i framtiden. Jo.
103. Rapport med förslag om sändningsorter. Ku.



# Statens offentliga utredningar 1997

## Systematisk förteckning

---

### Justitiedepartementet

Fastighetsdataregister. [3]  
Aktiebolagets kapital. [22]  
Barnpornografifrågan.  
Innehavskriminalisering m.m. [29]  
Integritet Offentlighet Informationsteknik. [39]  
Grundlagsskydd för nya medier. [49]  
Folket som rådgivare och beslutsfattare.  
+ Bilaga 1 och 2. [56]  
Polisens register. [65]

### Utrikesdepartementet

Återkallelse av uppehållstillstånd. [67]

### Försvarsdepartementet

Totalförsvaret och frivilligorganisationerna  
– uppdrag, stöd och ersättning. [70]  
Behandling av personuppgifter om  
totalförsvarspåverkade. [101]

### Socialdepartementet

Röster om barns och ungdomars psykiska hälsa. [8]  
Välfärd i verkligheten – Pengar räcker inte. [24]  
Brister i omsorg  
– en fråga om bemötande av äldre. [51]  
Omsorg med kunskap och inlevelse  
– en fråga om bemötande av äldre. [52]  
Att växa bland betong och kotor.  
Ett delbetänkande om barns och ungdomars  
uppväxtvillkor i storstädernas utsatta områden från  
Storstadskommittén. [61]  
Rosor av betong.  
En antologi till delbetänkandet Att växa bland  
betong och kotor från Storstadskommittén. [62]  
En lag om socialförsäkringar. [72]  
Invandrare i vård och omsorg  
– en fråga om bemötande av äldre. [76]  
Förnåm efter inkomst – Samordnat inkomstbegrepp  
för bostadsstöden och nya kvalifikationsregler för  
rätt till sjukpenninggrundande inkomst. [85]

### Kommunikationsdepartementet

Länsstyrelsernas roll i trafik- och fordonfrågor. [6]  
IT-problem inför 2000-skiftet. Referat och slutsatser från  
en hearing anordnad av IT-kommissionen den  
18 december. IT-kommissionens rapport 1/97. [12]  
Digital demokrati. Ett seminarium om Teknik,  
demokrati och delaktighet den 8 november 1996  
anordnat av Folkomröstningsutredningen. IT-  
kommissionen och Kommunikationsforsknings-  
beredningen. IT-kommissionens rapport 2/97. [23]

Kristallkulan – tretton röster om framtiden.  
IT-kommissionens rapport 3/97. [31]  
Ny kurs i trafikpolitiken + bilagor. [35]  
Sverige inför epokskiftet.  
IT-kommissionens rapport 5/97. [63]  
Inför en svensk policy om säker elektronisk  
kommunikation. Referat från ett seminarium anordnat av  
IT-kommissionen, Närings- och handelsdepartementet  
och SEIS den 11 december 1996.  
IT-kommissionens rapport 6/97. [73]

### Finansdepartementet

Inkomstskattelag, del I-III. [2]  
Byråkratin i backspegeln. Femtio år av förändring på sex  
förvaltningsområden. [7]  
Flexibel förvaltning. Förändring och verksam-  
hetsanpassning av statsförvaltningens struktur. [9]  
Ansvar för valutapolitiken. [10]  
Skatter, miljö och sysselsättning. [11]  
Det svåra samspillet. Resultatstyrningens framväxt  
och problematik. [15]  
Skatter, tjänster och sysselsättning.  
+ Bilagor. [17]  
Granskning av granskning.  
Den statliga revisionen i Sverige och Danmark. [18]  
Kontroll Reavinst Värdepapper. [27]  
I demokratis tjänst. Statstjänstemannens roll och  
vårt offentliga etos. [28]  
Europa och staten. Europeiserings betydelse för  
svensk statsförvaltning. [30]  
Att lära över gränser. En studie av OECD:s förvaltnings-  
politiska samarbete. [33]  
Bekämpande av penningtvätt. [36]  
Myndighet eller marknad.  
Statsförvaltningens olika verksamhetsformer. [38]  
Arbetsgivarpolitik i staten.  
För kompetens och resultat. [48]  
Avskaffa reklamskatten! [53]  
Ministern och makten.  
Hur fungerar ministerstyrelse i praktiken? [54]  
I medborgarnas tjänst.  
En samlad förvaltningspolitik för staten. [57]  
Statsskuldspolitiken. [66]  
Bosättningsbegreppet. Skatterättsliga regler för  
fysiska personer. [75]  
Uppföljning av inkomstskattelagen. [77]  
Försäkringsmaklare. En lagöversyn av  
Försäkringsmaklarutredningen. [79]  
Reformerad stabsorganisation. [80]  
Punktskattekontroll av alkohol, tobak och  
mineralolja, m.m. [86]

# Statens offentliga utredningar 1997

## Systematisk förteckning

---

Lokalförsörjning och fastighetsäggande.

En utvärdering av statens fastighetsorganisation. [96]

### Utbildningsdepartementet

Den nya gymnasieskolan – steg för steg. [1]

Växa i lärande. Förslag till läroplan för barn och unga 6-16 år. [21]

Ett tekniskt forskningsinstitut i Göteborg. [37]

Besparingar i stort och smått. [69]

### Jordbruksdepartementet

Svensk mat – på EU-fat. [25]

EU:s jordbrukspolitik och den globala livsmedelsförsörjningen. [26]

Alternativa utvecklingsvägar för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. [50]

EU:s jordbrukspolitik, miljön och regional utveckling. [74]

Jaktens villkor – en utredning om vissa jaktfrågor. [91]

Mat & Miljö. Svensk strategi för EU:s jordbruk i framtiden. [102]

### Arbetsmarknadsdepartementet

Aktivt lönebidrag. Ett effektivare stöd för arbetshandikappade. [5]

Personalluthyrning. [58]

Samhall. En arbetsmarknadspolitisk åtgärd + Bilagedel. [64]

Om makt och kön – i spåren av offentliga organisationers omvandling. [83]

Kvinnor, män och inkomster.

Jämställdhet och oberoende. [87]

### Kulturdepartementet

IT i kulturens tjänst. [14]

Staten och trossamfunden

Rättslig reglering

– Grundlag

– Lag om trossamfund

– Lag om Svenska kyrkan. [41]

Staten och trossamfunden

Begravningsverksamheten. [42]

Staten och trossamfunden

Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven. [43]

Staten och trossamfunden

Svenska kyrkans personal. [44]

Staten och trossamfunden

Stöd, skatter och finansiering. [45]

Staten och trossamfunden

Statlig medverkan vid avgiftsbetalning. [46]

Staten och trossamfunden

Den kyrkliga egendomen. [47]

Staten och trossamfunden Sammanfattningarna av förslagen från de statliga utredningarna. [55]

Svenskhemmet Voksenåsens förvaltningsform. [59]

Betal-TV inom Sveriges Television. [60]

Grannlands-TV i kabelnät. [68]

Medieföretag i Sverige – Ägande och

strukturförändringar i press, radio och TV. [92]

Forum för världskultur

– en rapport om ett rikare kulturliv. [95]

Nya samverkansformer inom den sjöhistoriska museiverksamheten. [100]

Rapport med förslag om sändningsorter. [103]

### Närings- och handelsdepartementet

Regionpolitik för hela Sverige. [13]

Att utveckla industriforskningsinstitutet. [16]

Konkurrenslagen 1993-1996. [20]

Upphandling för utveckling. [88]

Handeln med skrot och begagnade varor. [89]

Konkurrensneutralt transportbidrag. [94]

### Inrikesdepartementet

Bättre information om konsumentpriser. [19]

Unga och arbete. [40]

Politik för unga.

+ 2 st bilagor. [71]

Medelsförvaltning i kommuner och landsting. [78]

Allmännyttiga bostadsföretag.

+ Bilaga. [81]

Lika möjligheter. [82]

Ändrad organisation för det statliga plan-, bygg- och bostadsväsendet. [90]

Hantering av fel i utjämningssystemet för kommuner och landsting. [93]

### Miljödepartementet

Förbättrad miljöinformation. [4]

Följdragstiftning till miljöbalken. [32]

Övervakning av miljön. [34]

En hållbar kemikaliepolitik. [84]

Skydd av skogsmark. Behov och kostnader. [97]

Skydd av skogsmark. Behov och kostnader.

Bilagor. [98]

En ny vattenadministration. Vatten är livet. [99]